

SIVIILIPROSESSI II

Riita-asian oikeudenkäynnin edellytykset,
vireillepano ja kanne

Matti Kuuliala – Tuula Linna – Timo Saranpää

Copyright © 2024 Alma Media Finland Oy ja kirjoittajat
Yhteistyössä Juristiliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-4943-7
ISBN 978-952-14-4944-4 (verkkokirja)

Kansi: Aste Helsinki Oy
Taitto: Aste Helsinki Oy

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2024

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almainsights.fi

Esipuhe

Käsillä oleva teos on toinen osa siviiliprosessin kattavaa teossarjaa. Tämä osa sisältää prosessinedellytyksiä, käräjäoikeuden alueellista toimivaltaa, riita-asian vireillepanoa ja haastetta, tiedoksiantoa sekä kannetta koskevan tarkastelun.

Suunnitteilla on kirjasarjan jatkaminen teoksilla, joissa käsitellään oikeudenkäynnin vaiheita, tuomiota ja oikeudenkäyntikuluja, vaihtoehtoisia menettelyjä sekä eurooppalaisia siviiliprosesseja. Kirjasarjalla haluamme osaltamme myötävaikuttaa riita-asian oikeudenkäyntisäännösten tutkimukseen. On tärkeää, että suomalainen tuomioistuinalaitos ei jää sivurooliin riitojen ratkaisemisessa ja että tuomareilla on käytettävissään ajantasaisia siviiliprosessuaalisia teoksia.

Kuten teossarjan I osan esipuheessa totesimme, suomalaisten prosessualistien tutkimuksiin on ollut hyvä tukeutua, mutta olemme halunneet myös kehittää systematiikkaa ja tulkintoja siellä, missä tarvetta on ilmennyt.

Kirjoitustyö on jakaantunut siten, että Matti Kuuliala on kirjoittanut luvut I (Johdanto), II (Prosessinedellytykset), IV (Riita-asian vireillepano ja haaste, lukuun ottamatta jaksoja IV.2.3.3–2.3.5) ja V (Tiedoksiannot) sekä jakson VI.7 (Adheesiotilanteet). Tuula Linna on puolestaan vastannut luvusta III (Toimivaltainen tuomioistuin) ja jaksoista IV.2.3.3–2.3.5 ja Timo Saranpää luvusta VI (Kanne), lukuun ottamatta jaksoa VI.7.

Olemme lukeneet ja kommentoineet toistemme osuudet. Yhteinen kirjaprojekti on ollut jälleen kaikin puolin miellyttävä työskä.

Kiitämme Alma Insightsia kustannussopimuksen lisäksi siitä valttavan tärkeästä ja osaavasta avusta, jota olemme HTM Harri Korkeamäeltä työn loppuun saattamiseksi saaneet. Kiitämme jälleen myös läheisiämme, ystäviämme ja työtovereitamme saamastamme tuesta ja kannustuksesta.

Lokakuussa 2024 Jyväskylässä, Helsingissä ja Vaasassa

Matti Kuuliala

Tuula Linna

Timo Saranpää

Sisälllys pääpiirteittäin

I	JOHDANTO	1
II	PROSESSINEDELITYKSET	13
III	TOIMIVALTAINEN TUOMIOISTUIN - ALUEELLINEN TOIMIVALTA	49
IV	RIITA-ASIAN VIREILLEPANO JA HAASTE	267
V	TIEDOKSIANNOT	365
VI	KANNE	407

Sisällys

ESIPUHE	V
LYHENTEET	XIX
I JOHDANTO	1
II PROSESSINEDELITYKSET	13
1 Yleistä	13
2 Prosessinedellytysten sisältö	18
2.1 Täsmennyksiä	18
2.2 Keskeiset prosessinedellytykset	25
3 Prosessinedellytysten tutkimiseen liittyvä menettely	31
3.1 Yleistä menettelystä	31
3.2 Prosessiväitekulut	34
3.3 Muutoksenhakuun liittyviä kysymyksiä	37
4 Prosessinedellytysten merkitys käytännössä	40
4.1 Kritiikkiä	40
4.2 Prosessinedellytykset tuomioistuinten käytännössä	42
4.3 Kehitysnäkymiä	46
III TOIMIVALTAINEN TUOMIOISTUIN – ALUEELLINEN TOIMIVALTA	49
1 Yleistä tuomioistuinten alueellisesta toimivallasta	49
1.1 Oikeuspaikka ja laillinen tuomioistuin	49

1.2	Suhde tuomioistuimen asialliseen ja asteelliseen toimivaltaan	50
1.3	Oikeuspaikkasäännösten luonne	55
1.4	Kansallisten ja kansainvälisten toimivaltasäännösten säädännöllinen perusta	56
1.5	Määräämis- eli dispositiivisuusperiaate ja oikeuspaikkasäännökset	59
1.6	Oikeudenkäymiskaaren 10 luvun suhde erityislakeihin	62
1.6.1	Yleistä	62
1.6.2	Esimerkkejä erityislaeissa säädetyistä oikeuspaikoista	63
1.6.2.1	Yhteisöjä koskevia oikeuspaikkasäännöksiä	63
1.6.2.2	Insolvenssioikeudellisia oikeuspaikkasäännöksiä	66
1.6.2.3	Holhousoikeudellisia oikeuspaikkasäännöksiä	71
1.6.2.4	Muita erityislakien oikeuspaikkoja.....	72
2	Kansallista toimivaltaa koskevat oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännökset	75
2.1	Tausta ja soveltamisala	75
2.2	Oikeuspaikkasäännösten systematiikasta	78
2.3	Jatkuvuus- eli preventioperiaate	81
2.4	Toimivallan tutkiminen ja asian siirtäminen.....	83
2.4.1	Kompetenssin kompetenssi	83
2.4.2	Oikeuspaikka ehdottomana ja tahdonvaltaisena prosessinedellytyksenä – oikeuspaikkaväitteen tutkiminen	85
2.4.2.1	Yleistä	85
2.4.2.2	Tahdonvaltaista oikeuspaikkaa koskevan väitteen preklusio käräjäoikeudessa.....	87
2.4.2.3	Ehdoton oikeuspaikka huomioon viran puolesta.....	90

2.4.2.4	Oikeuspaikkaväitteen preklusio ylemmissä asteissa	91
2.4.3	Asian siirtäminen toimivaltaiseen käräjäoikeuteen	94
2.4.3.1	Laajan riita-asian ja hakemusasian siirtäminen	94
2.4.3.2	Summaarisen riita-asian siirtäminen	98
2.5	Yleiset oikeuspaikat	103
2.5.1	Vastaajana luonnollinen henkilö	103
2.5.2	Vastaajana yksityinen oikeushenkilö	107
2.5.3	Vastaajana valtio, hyvinvointialue tai kunta	110
2.5.4	Vastaajana muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö kuin valtio, hyvinvointialue tai kunta	111
2.6	Valinnaiset oikeuspaikat	112
2.6.1	Yleistä	112
2.6.2	Yksityisen ja julkisoikeudellisen oikeushenkilön sivuliikkeen toimintaa koskeva asia	113
2.6.3	Yksityisen elinkeinonharjoittajan toimipaikkaa koskeva asia	115
2.6.4	Valtiota vastaan esitetty vaatimus	115
2.6.5	Kuluttajavaatimus	116
2.6.6	Työsopimusta koskeva asia	118
2.6.7	Sopimuksen ulkoista vahingonkorvausta koskeva vaade	119
2.6.8	Kiinteää omaisuutta koskeva asia	122
2.6.9	Elatusapuvaatimus	126
2.6.9.1	Elatusapuvaatimus itsenäisenä kanneasiana	126
2.6.9.2	Elatusapuvaatimus liitännäisasiana	127
2.6.10	Asiayhteyden perustuva valinnainen oikeuspaikka	130
2.6.10.1	Yleistä	130

	2.6.10.2 Monivaadetilanne	133
	2.6.10.3 Monivastaajatilanne	134
	2.6.10.4 Välttämätön prosessinyhteys	135
	2.6.10.5 Vastakanne, väliintulokanteet ja takautumiskanne	136
2.7	Ehdottomat oikeuspaikat	140
	2.7.1 Yleistä	140
	2.7.2 Avio- ja avosuhteita koskevat asiat	142
	2.7.3 Vanhemmuuden vahvistaminen ja kumoaminen	143
	2.7.4 Lapsen huolto ja tapaamisoikeus	145
	2.7.4.1 Perustetta koskeva asia	145
	2.7.4.2 Huollon tai tapaamisoikeuden täytäntöönpanoa koskeva asia	147
	2.7.5 Holhousoikeudelliset asiat	148
	2.7.6 Adoptiota koskeva asia	148
	2.7.7 Jäämistöä tai kuolinpesää koskeva asia	149
	2.7.8 Summaariset riita-asiat	153
	2.7.8.1 Yleistä	153
	2.7.8.2 Asiallinen toimivalta on keskitetty	154
	2.7.8.3 Oikeuspaikkasopimus ei ole tehokas summaarisessa asiassa	157
2.8	Oikeuspaikkasopimus	158
	2.8.1 Yleistä	158
	2.8.2 OK 10 luvun 19 §:n 1 momentin soveltamisala	159
	2.8.3 Muotovaatimus	160
	2.8.4 Yksilöitävyyden vaatimus sekä prorogaatio ja derogaatio	161
	2.8.5 Etukäteinen ja jälkikäteinen oikeuspaikkasopimus	164
	2.8.6 Ehtoja sisältävä oikeuspaikkasopimus	164
	2.8.7 Yhteen vetoa oikeuspaikkasopimuksista	165
	2.8.8 Oikeuspaikkasopimukseen vetoaminen	165
	2.8.9 Oikeuspaikkasopimusta koskevat suojarajoitukset	168

3	Kansainvälistä toimivaltaa koskevat oikeudenkäymiskaaren	
	10 luvun säännökset	169
3.1	Yleistä.....	169
3.2	Vahva ja heikko liittymä.....	171
	3.2.1 Yleistä.....	171
	3.2.2 Vahva liittymä	172
	3.2.3 Heikko liittymä.....	176
	3.2.4 Ordre public	178
3.3	Kansainvälisen toimivallan tutkiminen	179
4	Kansainväliset tuomioistuimen toimivaltaa	
	koskevat säännökset	182
4.1	Yleistä.....	182
4.2	Bryssel I -asetus.....	184
	4.2.1 Bryssel I -asetuksen ja Luganon	
	yleissopimuksen taustaa.....	184
	4.2.2 Bryssel I -asetuksen etusija ja toissijaisuus..	187
	4.2.3 Bryssel I -asetuksen soveltamisala	187
	4.2.4 Kotipaikkaa koskevat määrittelyt	192
	4.2.5 Yleiset toimivaltaa koskevat säännökset	193
	4.2.5.1 Vastaajan kotipaikka on	
	jäsenvaltiossa	193
	4.2.5.2 Vastaajalla ei ole kotipaikkaa	
	jäsenvaltiossa	195
4.2.6	Erityinen toimivalta.....	197
	4.2.6.1 Yleistä.....	197
	4.2.6.2 Sopimusta koskeva asia	199
	4.2.6.3 Sopimuksen ulkoinen ja rikos-	
	perusteinen vahingonkorvaus	203
	4.2.6.4 Sivuliikkeen mukaan määräytyvä	
	oikeuspaikka	205
	4.2.6.5 Asiayhteyteen perustuva	
	toimivalta.....	206
	4.2.6.6 Muita erityisiä	
	toimivaltaperusteita	208
4.2.7	Vakuutusopimusta koskevat asiat.....	209
	4.2.7.1 Yleistä.....	209

4.2.7.2	Vakuutusopimusta koskevat oikeuspaikat	210
4.2.7.3	Oikeuspaikkasopimusta koskevat rajoitukset vakuutus- sopimusasioissa	214
4.2.8	Kuluttajasopimusta koskevat asiat.....	215
4.2.8.1	Soveltamisala ja kuluttaja- käsitteen määritelmä	215
4.2.8.2	Kuluttajasopimusta koskevat oikeuspaikat	217
4.2.8.3	Oikeuspaikkasopimusta koskevat rajoitukset kuluttaja- sopimusasioissa	218
4.2.9	Työsopimusta koskevat asiat	219
4.2.10	Tuomioistuimen yksinomainen toimivalta	222
4.2.10.1	Yleistä	222
4.2.10.2	Kiinteistöä koskeva asia.....	224
4.2.10.3	Oikeushenkilön ja sen päätösten pätevyyttä koskeva asia	227
4.2.10.4	Muut yksinomaisen toimivallan asiat.....	228
4.2.11	Oikeuspaikkasopimuksen tehokkuus	229
4.2.11.1	Nimenomainen oikeuspaikka- sopimus	229
4.2.11.2	Hiljainen oikeuspaikkasopimus ..	232
4.2.12	Toimivallan tutkiminen	234
4.2.13	Toimivalta määrätä väliaikaistoimi tai turvaamistoimi	235
4.2.14	Toimivalta tutkia kieltäytymisperusteet ...	238
4.3	Bryssel II -asetus	238
4.3.1	Yleistä	238
4.3.2	Bryssel II -asetuksen soveltamisala.....	240
4.3.3	Toimivalta avioeroasioissa.....	242
4.3.4	Toimivalta vanhempainvastuuta koskevilla asioissa	243
4.3.5	Toimivallan tutkiminen	246

4.3.6	Kieltäytymisperusteiden tutkiminen ja keskeyttämisestä päättäminen	247
4.4	Elatusapuasetus	248
4.5	Eurooppalainen vähäisten vaatimusten menettely	251
4.6	Eurooppalainen maksamismääräysmenettely	254
4.7	Eurooppalainen tilivarojen turvaamismääräysmenettely	258
4.8	Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin perustuva tuomioistuinten toimivalta	260
4.8.1	Luganon yleissopimus	260
4.8.2	Haagin yleissopimus oikeuspaikkasopimuksista	263
4.8.3	Haagin tuomioyleissopimus	266
IV	RIITA-ASIAN VIREILLEPANO JA HAASTE	267
1	Haastehakemus	267
1.1	Haastehakemuksen sisältö	267
1.1.1	Johdanto	267
1.1.2	Tavanomainen haastehakemus (OK 5:2) ..	271
1.1.2.1	Yleistä	271
1.1.2.2	Vaatimukset	272
1.1.2.3	Seikat, joihin vaatimus perustuu ..	274
1.1.2.4	Todisteet ja todistusteemat	277
1.1.2.5	Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus	281
1.1.2.6	Tuomioistuimen toimivallan perustavat seikat	284
1.1.2.7	Muut haastehakemuksessa ilmoitettavat tiedot (asian identifiointitiedot)	285
1.1.3	Summaarisen riita-asian haastehakemus ...	287
1.1.3.1	Yleistä	287
1.1.3.2	Vaateen luonne	289
1.1.3.3	Riidattomuus	292
1.1.3.4	Summaarisen riita-asian haastehakemuksessa ilmoitettavat seikat ..	293

1.1.4	Ryhmäkannetta koskeva haastehakemus...	295
1.2	Haastehakemuksen allekirjoittaminen ja toimittaminen käräjäoikeudelle	298
1.3	Tulevaisuuden näkymiä	301
2	Asian vireilletulo ja sen vaikutukset	305
2.1	Johdanto	305
2.2	Valmistelun käynnistävä vaikutus	306
2.3	Lis pendens (vireilläolovaikutus)	310
2.3.1	Yleistä	310
2.3.2	Vireilläolovaikutuksen ulottuvuudet	313
2.3.3	Bryssel I -asetus	322
2.3.4	Luganon yleissopimus	325
2.3.5	Suhde kolmansiin maihin	326
2.4	Vanhentumisen katkeaminen	326
2.4.1	Yleistä	326
2.4.2	Kannekatkaisu loppuun saatetussa jutussa	330
2.4.3	Vanhentumisen keskeytyminen ja katkeaminen kesken jääneessä oikeudenkäynnissä	332
2.4.4	Yhteenvedo	334
3	Haastehakemuksen täydentäminen	335
4	Kanteen hylkääminen tuomiolla haastetta antamatta	346
5	Haaste	352
5.1	Yleistä	352
5.2	Vastauksen muoto (kirjallinen vai suullinen vastaus)	354
5.3	Vastauksen sisältö (OK 5:10.1 ja 2)	357
5.4	Asian identifioimiseksi ja valmistelun jatkamiseksi tarpeelliset tiedot	362
V	TIEDOKSIANNOT	365
1	Yleistä	365
2	Tiedoksiannosta huolehtija	367

3	Tiedoksiantotavat	370
3.1	Yleistä tiedoksiantotavoista.....	370
3.2	Todisteellinen tiedoksianto postitse, kirjeellä tai sähköisenä viestinä.....	372
3.3	Puhelintiedoksianto (OK 11:3 b.1)	374
3.4	Tiedoksianto prosessiosoitteeseen	376
3.5	Haastemiestiedoksianto henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle	379
3.6	Sijaistiedoksianto	380
3.7	Tiedoksianto kuuluttamalla	383
4	Tiedoksiannon vastaanottaja	389
5	Menettely ja tiedoksiantotodistus	393
6	Tiedoksianto ulkomaille	397
6.1	Lähtökohdat	397
6.2	Menettely	398
7	Yksipuolisen tuomion tiedoksianto	401
VI	KANNE	407
1	Kanteen määritelmästä ja elementeistä	407
2	Kanteen tehtävistä oikeudenkäynnissä	415
3	Kannetyypit	416
3.1	Yleistä kannetyypeistä.....	416
3.2	Suorituskanne	420
3.3	Vahvistuskanne.....	436
3.4	Muotoamiskanne.....	444
4	Kanteenmuutos	450
4.1	Kanteenmuutoskiellon sisältö ja tarkoituserät	450
4.2	Kanteenmuutoskiellon kohde ja kiellosta tehtävät poikkeukset	456
4.2.1	Kanteenmuutoskieltosäännös ja sen kohde oikeudenkäyntiaineistossa	456
4.2.2	Kanteen sallittu muuttaminen kannevaatimusten osalta	458

4.2.2.1	Välisattumapoikkeus.....	458
4.2.2.2	Ennakkokysymyspoikkeus	467
4.2.2.3	Perusteyhteyspoikkeus.....	472
4.2.3	Kanteen muuttaminen kanneperusteiden osalta	476
4.3	Kanteen muuttaminen ja kuulemisperiaate	488
5	Kannekumulaatio	489
5.1	Kannekumulaation tarkoitusperät sekä sen lajit ja sääntely	489
5.2	Pakollinen kumulaatio	496
5.2.1	Objektiivinen kumulaatio.....	496
5.2.2	Subjektiivinen kumulaatio	499
5.2.3	Vastakanne ja kuittausväite	500
5.2.3.1	Vastakanne	500
5.2.3.2	Kuittausväite.....	507
5.2.4	Pääväliintulo.....	515
5.2.5	Takautumis- ja muut seurannaiskanteet...	519
5.3	Harkinnanvarainen kumulaatio	523
6	Kanteesta luopuminen ja kanteen peruuttaminen	525
6.1	Kanteesta luopuminen	525
6.2	Kanteen peruuttaminen	527
7	Adheesiotilanteet	532
7.1	Yleistä	532
7.2	Yksityisoikeudellisen vaatimuksen esittäminen rikosprosessin yhteydessä	534
7.2.1	Syytteessä olevan rikoksen ja yksityisoikeudellisen vaatimuksen välisestä yhteydestä.....	534
7.2.2	Syyttäjän velvollisuudesta ajaa asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta	544
7.2.3	Menettely adheesioprosessissa.....	551
7.2.4	Rikosjutun ja yksityisoikeudellisen vaatimuksen yhdistäminen ja erottaminen.....	560

7.2.4.1	Yleistä.....	560
7.2.4.2	Rikosjutusta erotetun yksityis- oikeudellisen vaatimuksen käsitteleminen käräjäoikeudessa...	563
7.3	Adheesio hakemuskäytössä.....	571
7.3.1	Johdanto.....	571
7.3.2	Hakemusasian ja riita-asian yhdistäminen (kumulointi).....	571
7.3.3	Liitännäisvaatimukset.....	575
	OIKEUSKIRJALLISUUS.....	579
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO.....	619
	ASIAHAKEMISTO.....	627